

Arbc/0069 (1)

Barcelona, 13 de març de 1984

Estimat amic,

Celebro que hakis començat a rebre llibres ofèlics. A hores d'ara potser ja tens la segona tramesa que inclou el llibre del gironí Jordi Arbonès. Ja em diràs què et sembla. A mi no m'ha acabat de fer el pes: al costat d'algunes troballes, hi he trobat una pila d'ingenuïtats molt grans. Em fa l'efecte que escriu només per al seu públic, o sigui, per al grup d'amics que el coneixen.

El que celebro, també, és que hakis fet unes vacances a ple sol. Ara, ja de tornada, et deus haver incorporat a la feina amb tot el sentiment del món, però amb la moral elevada pel contacte amb l'aigua i el sol. Que en són, de bandarres, els rics, que es poden permetre totes aquestes delicadeses tot l'any! Allà on treballa es parla molt, ara, de jubilació anticipada. A mi, per reglament, em toca als seixanta anys, si m'hi vull acollir, amb una reducció de sou poc important, i als seixanta-cinc gairebé amb la totalitat del sou. Si les coses segueixen com fins ara, no hi ha dubte que m'hi agafaria de seguida. És més, hi ha el precedent d'unes companyes que treballaven en una clínica que s'ha tancat i a les quals els han ofert de plegar als cinquanta-cinc amb una reducció del vint per cent. T'asseguro que jo m'hi faria fort immediatament si m'ho oferissin! Els llibres, ara, em cobririen d'aquest vint per cent que em faltaria, però ni que no fos així, em penso que valdria la pena d'estrenger-se el cinturó per alliberar-me del jou que ja fa trenta-cinc anys que dura. I que consti que és un jou perfectament suportable, ja que la feina, si bé augmenta cada dia i ens controlen més que mai i ens subjecten a racionalitzacions i harmonitzacions, dura només sis hores i mitja diàries i després em permet tota mena de llibertats. El que et fot, però, és llevar-te negra nit nit, a tres quarts de set, fer la travessa de la ciutat i dedicar-te una pila d'hores a uns treballs que pot fer qualsevol i, en canvi, deixar de fer una sèrie de coses que em satisfarien molt més i que serien de certa utilitat social. Què hi farem! En cada ocasió que insinuo la possibilitat de fer una excedència, un permís, una reducció de jornada -coses en les quals sóc el primer de no creure-hi-, la Rosa em diu que se n'anirà a fregar per tal que, si més

no, disposem d'un sou fix al mes... Per altra banda, en Maurici, que ha tornat del servei força desorientat, no ingressa ni una pela en la col·lectivitat familiar, ja que continua els seus estudis que l'ocupen tot el dia i més que n'hi hagués. Realment, hem pogut comprovar una vegada més que l'any i escaig que dediquem a servir l'exèrcit no ens serveix per a res personalment. Ha perdut força confiança en ell mateix, la traça que tenia de dibuixar —o de fer ratlles, que és el que realment feia sempre— i el ritme d'estudi. Confio que ho anirà recuperant, però per ara no se'n surt com abans. L'únic que ha tret de positiu ha estat el títol de xòfer de primera especial, gràcies al qual podria fer de taxista, camioner o alguna cosa d'aquestes. Confiem que no hi hagi d'anar a parar!

Avui hem sentit per ràdio que la jerarquia eclesiàstica argentina, que tan silenciosa i discreta es va mantenir davant les desaparicions i arbitriïtats criminals de les juntes militars, està fotent el crit al cel davant la possibilitat que es permeti el cinema pornogràfic... N'hi ha per llogar-hi cadires! Això de la moral de cadascú és una història que faria petar de riure si no fos tan grotesca.

Ah! A hores d'ara suposo que el teu fill ja serà amb vosaltres amb la llicència, també. Ja que no ho podem celebrar plegats, brindem per separat tot esperant que no hi hagin de tornar mai més. Salut!

Lamento haver oblidat la meva firma en el llibre de l'Ofèlia negra...! Recordo perfectament que mentre recollia les signatures dels altres, tot sopant a l'Ateneu, vaig pensar: encara seràs capaç de no firmar-lo tu, aquest llibre! I noi, ha estat així. I això ja no hi ha qui ho reperi, perquè no m'atreveixo a demanar-te que me'l tornis a enviar i repetir l'operació altra vegada. Seria una passada, com diuen ara els progres d'aquí.

Finalment he pogut parlar amb en Garcia Grau. Va ser una conversa curta, per telèfon, però molt cordial. Vam quedar que un dia li faré una tria d'un parell o tres de cartes teves i, també, de meves, perquè pugui veure el to i si realment creu convenient que es publiquin. Jo li vaig exposar els meus dubtes i ell ho va trobar enraonat. Deixa'm que te'ls exposi altra vegada: per un cantó, si més no per part meva,

crec que el contingut de les cartes és poc impúdic. Un llibre d'aquesta mena hauria de ser més obert, crec que només podria tenir interès si hi hagués un buidat total, un despullament absolut a tots nivells, personal, polític, lletraferit, d'opinió sobre els altres, etc., una cosa que no em sedueix pas, per ara. Per altra banda, un llibre d'aquests que no aixeca escàndol, no serveix. I jo ara no tinc gens de ganes de moure'n, d'escàndol. La meva opinió, avui, és que hauríem de posar certa distància de temps entre la redacció i la publicació de les cartes. Llavors, d'aquí deu anys, si som vius, o millor, encara, quan un de nosaltres dos l'hagi palmada -això em sona a poc genuí, oi?- o sigui, que hagi estirat la pota, l'altre les hauria de publicar amb comentaris que aclarissin el moment que vivíem... Potser val més que no em facis cas, ja que tot això ha estat visceral, ho he pensat de sobte i sobre la marxa. I si ho fem així, que sigui d'aquí quaranta o cinquanta anys!

Tot això lliga amb la qüestió dels teus articles. No sé com posar-m'hi per parlar-ne. Després d'haver tirat al correu la meva darrera carta, em vaig adonar que no t'agradaria el que et deia, però ja no em podia fer entera. Està molt bé que els escriguis, i comprenc perfectament que ho facis per descarregar la mala llet. Estic d'acord, també, amb què els teus articles i els d'en Pedrolo són els més conseqüents i fidels a la terra. Però potser si estiguessis aquí i tinguessis ocasió de fer altres coses no t'hi dedicaries, a escriure'ls. En Pedrolo ho fa perquè té aquella capacitat de treball tan extraordinària que li permet de ser a l'hort i a la vinya, i perquè s'ha tancat en el seu despatx, defugint entrevistes, aparicions als mitjans de comunicació i d'altres contactes amb el públic que no siguin els seus llibres, els seus articles.

Ja t'ho he dit moltes vegades, però els conceptes el poble, la terra, la pàtria, escrits, segurament amb majúscula, se'm fenen als dits. En Barrera parla sovint de l'orgull de ser això o de ser allò. La gent que remena les cireres no toleren cap mena de menyspreu o de falta d'atenció o d'error de protocol invocant, sempre, que no ho fan com a persones sinó com a membres d'una Institució. Merda! En el fons, la majoria se'n serveixen, de les Institucions! Els cotxes oficials, els banquets, els

honors, tot els sembla poc. Potser sí que som un poble -si és que n'hi ha algun, de poble- tan babau que necessitem que ens diguin que el Molt Honorable ha estat rebut amb honors de Cap d'Estat a Honolulu, posem per cas, per enorgullir-nos de ser catalans. Jo, en primer lloc, no n'estic orgullós en absolut, de ser-ne. En sóc, i prou. I sóc conscient de pertànyer a un poble malalt que estimo perquè és el meu. I no escric en català perquè cregui que sigui més bonic ni més sonor que l'anglès, l'alemany o el castellà, sinó perquè és la meva llengua i, per part meva, no estic disposat a veure-la desaparèixer. El que puguin pensar i fer els altres al respecte, cada dia m'interessa menys.

Ara acabo de plegar del Consell Català del Llibre per a Infants, en part perquè em tocava reglamentàriament -tot i que si no hagués dimitit hauria pogut continuar-hi un parell d'anys més-, però ho he fet, també, per cansament. Em molesta un evident deliri de grandeses que tenim. Volem figurar a l'estranger. Les úniques coses que hem estat capaços de fer durant aquest any, a part de redactar els estatus, han estat la selecció de dibuixants per a la Biennal de Bratislava i embastar un catàleg d'il·lustradors que podrem exhibir davant la gent de fora. Mentre, a les escoles de Santa Coloma de Gramenet i de Cornellà seguiran tenint problemes per comprar guix. No sé si te n'he parlat en alguna altra ocasió, però volia escriure un article que es digués Catalunya endins per aclarir la meva posició. No ens ha de preocupar, penso, que no ens coneguin a l'estranger. Cal endegar el país per dintre. Un dia, en l'única ocasió que vaig parlar amb en Josep Pla, en una fonda d'Arbúcies -a can Torres-, l'homenot em va fer indignar quan em va dir que tota la culpa del que ens havia passat a Catalunya a partir del trenta-sis havia estat culpa de la pedanteria de la Generalitat... D'això ja fa uns quants anys -onze, em sembla- i, per tant, havia de parlar de l'altra Generalitat, la d'en Macià, d'en Companys i d'en Tarradellas. Recordo que el vaig engegar i ens vam discutir com gat i gos... Avui, però, hi penso sovint, en allò que em va dir. I sé que era una boutade, una provocació, però que tenia un fonament... Tot és massa complex, massa proper, massa íntim, per poder-ho jutjar amb justícia i imparcialitat.

M'he perdut pel camí de les reflexions. Torno on et deia que no em preocupa que no ens coneguim a l'estranger. Nosaltres tampoc no sabem el nom de cap novel·lista belga o holandès o finlandès, ni de cap poeta, ni de cap pintor. I és ben segur que en tenen, i bons. Estem a l'esfera dels Estats Units i ells imposen les modes. Els joves catalans se saben perfectament els conjunts de rock dur del darrer moment, que és el que s'importa amb més facilitat.

Segueixo entestat que el màxim esforç s'ha de dedicar a la reconstrucció interior. Ara, no sé com s'ha de fer. Tu parles d'imposar l'ús generalitzat del català a tots nivells... Però això, avui, és utòpic. No hi ha tan sols prou mestres per canviar radicalment, de cop, tota l'escola. Ni prou locutors, ni prou periodistes... Ni tampoc hi ha força per aconseguir-ho, ni moral ni material. Has de pensar que aquest milió de persones -jo crec que són més- a les quals caldria catalanitzar estan incloses en el cens electoral i que, per tant, voten. Només els PSC i el PSUC poden aconseguir que votin unes tendències de catalanització lentes i, per a ells, acceptables. Gràcies a aquests dos partits s'ha pogut tenir un Parlament integrat en la seva gran majoria per persones afiliades de sempre al catalanisme polític, al de la resistència. Sentir com es blasma contínuament aquestes persones em treu de polleguera!

A mi, en aquests moments, se'm permet, sense cap mena d'obstacles, de treballar tota hora en català i per ajudar a la catalanització del país. És una situació en la qual, pessimista de mena com sóc, no se m'havia acudit que em podia trobar no ja durant els negríssims quaranta o cinquanta, sinó en els esperançadors seixanta o engrescadors setanta. I ho faig. I si no n'hi ha més que ho fan, és culpa seva. No es poden donar sempre les culpes a Madrid -que en té, és clar-, de tot. L'indendentisme tampoc no està net de culpa. Tants caps, tants barrets. El personalisme hi està ficat igual o més que en esferes de poder. Ara mateix, l'espectacle ERC i NE ha estat força lamentable. I tot es pot dir que és per qüestió de llistes i de posició de noms. A més, sense voler, fa el joc a la dreta. Que l'Obiols declara que si un castellà va a TV3 té dret a parlar en castellà, doncs se li foten tots al damunt.

Ara bé, la TV3 pujolista no solament deixa parlar en castellà als castellans, sinó que parla en castellà quan vol. Dimarts passat, en el show de l'Angel Casas, va aparèixer una inefable cantora, la Marujita Diaz, que va espanyolar per davant, pel darrera i per l'escot i tot. Jo em pensava que, avergonyits, no reincidirien, però no senyor: avui ens anuncien la presència de la Lola Flores, la Carmen Flores i la Lolita Flores... N'hi ha per llançar el barret al foc! I tothom —o gairebé— calla. Després, resulta que l'Obiols comenta, amb ironia, que en una entrevista a TV3 no el van deixar parlar mirant la càmera cara a cara, perquè aquesta posició TV3 la reserva només al Rei i al M.Honorable. I tothom calla, també! Noi, n'hi ha uns que sembla que tot ho facin bé. És clar que El Món desvetllarà tot un seguit d'avals i crèdits il.legals que la Generalitat ha conreditat a empreses periodístiques poc abans de començar la campanya electoral, empreses en les quals hi ha antics consellers de Banca Catalana i amics o familiars del President... És clar que si un dels crèdits hagués anat a parar a El Món és probable que no ens n'haguéssim assabentat.

Mira, és un merder tan gros, hi ha tants embolics, que m'estimo molt més treballar i callar. Et posaré un darrer exemple: les sardanes. Aquests darrers dies les sardanes a Barcelona han estat notícia perquè els organitzadors han decidit plegar, de moment, les audicions. Resulta que els sardanistes no paguen. Ballen tota la tarda i dipositen —si és que ho fan— un parell de pessetes o un duret a la bossa de la recaptació. Els organitzadors, cansats d'haver de mendicar subvencions a tort i a dret, han decidit suspendre les activitats per tal de sensibilitzar els dansaires. Hi ha hagut reaccions de tota mena. Molts, per ràdio, han manifestat que ells ja fan prou ballant, que això és fer pàtria. I que els que han de pagar són l'Ajuntament i la Generalitat. En aquest pas, ja m'estic veient que ens hauran de subvencionar els meublés, els bingos i els futbolins. Estem fotuts en un veritable trencacolls i, la veritat, no em veig amb cor de ficar-m'hi perquè tothom té raó i ningú no en té. Això ja ho deia en Pedrolo una vegada, quan concedia entrevistes, tot comentant que era la cosa més divertida i més trista del món.

I t'asseguro que m'ha costat molt parlar-ne, de tot això. És un tema diari que em fa patir. A casa, figura que sóc de Convergència atès la radicalitat de la Rosa a favor del PSC. A la feina, sóc del PSC per la crítica: que no em puc estar de fer en relació a Convergència davant una colla de companys que durant el franquisme no eren ni carn ni peix.

Per acabar amb el tema, que m'estimaria més tocar tan poc com pugui en el futur, t'he de dir que he comprat els dos primers numeros del Llamp, en el primer dels quals he trobat el teu article Què és ser català? que ja coneixia perquè havies tingut la gentilesa d'enviar-me'ls abans. És bo, evidentment, i just, però m'agradaria saber quin és el tractament enèrgic que pot fer que aquest cos recobri la salut mental. En aquest moment, només se me n'acut un: una dictadura catalana exercida amb la mateixa duresa d'altres dictadures que hem patit. Però que és inimaginable per raons òbvies de força. I, per a mi, repugnant. Si aquest fet es produís, estic convençut que s'hauria de recórrer als meus serveis per exercir de sorge en algun camp cultural, com ara fuetejar els vaillets que diguessin pel carrer o a classe alguna paraula en castellà, una actitud que, t'ho asseguro, em portaria al suïcidi o a l'exili.

Per animar una mica la cosa, deixa'm que et parli de la Patrícia. Per la meua banda, t'he de jurar damunt el Fabra -que és la meua Bíblia-, que no vaig saber que la tanguista era ella. Em penso que no ho sabia ningú. Era una referència obligada i que, casualment, tres o quatre dels ofelis la van decantar per aquest cantó. La noia, fa pocs dies, em va trobar i m'ho va comentar. Jo no sabia quina cara havia de posar, però ella -i semblava que no mentia-, em va fer saber que la cosa li havia plagut i que creia que era una conya ben vàlida. Jo vaig fer l'estquirot i no vaig saber quina cara havia de posar.

Records a tothom. Una abraçada del teu amic cagadubtes,

P.S.

Rellegeixo una mica pel damunt el que t'acabo d'escriure i m'adono que no apporto res de personal a la solució del problema que ens treu la son, o sigui, la recatalanització del país. Atès que no crec que es puguin emprar mesures enèrgiques, de força, només se me n'acut una: l'ensenyament. Arribar a fer unes escoles bones, extraordinàries, gratuïtes i, evidentment, catalanes. Que el que vulgui pagar-se un bon ensenyament en castellà no tingui més remei que recórrer a escoles privades. És l'únic camí, per a mi i, així i tot, sé que no és ràpid ni, probablement, eficaç. Sóc prou il·lús, encara, per creure-hi, en l'ensenyament, tot i que aquest estiu vaig ser a la universitat d'estiu de Prada del Conflent i vaig sentir coses que expliquen en Pere Verdaguer, l'ànima de la Universitat C.d'E., que feien esborronar. A França, on tenen una tradició democràtica de tota la vida i on l'ensenyament és bo, gratuït i obligatori, el desordre i la subversió han fet acte de presència en els Liceus, que és com dir en els Instituts. Hi ha una colla de vaillets, nois i noies, als quals els la porta fluixa tot el que puguin ensenyar-los allà dins i que no estan disposats a acceptar cap mena d'ordre, disciplina ni autoritat. I no ho fan com a actitud inconformista o política o filosòfica, sinó, senzillament, perquè els dona la gana. Pobre del professor que intenta expulsar o intervenir si una parella carden als darrers ~~gra~~ bancs d'una classe, en plena explicació acadèmica! En Pere Verdaguer ens va dir que algun company seu més d'una vegada ha de treure un ganivet i clavar-lo sobre la taula, a la fusta, per demostrar que mana ell i que els té més grossos que els altres. Davant aquesta situació, en molts casos s'arriba a un pacte: els alumnes que tenen interès per aprendre ocupen les primeres files i els altres les del fons, amb la condició que no empenyaran ni seran empenyats. També es recorre, en altres ocasions, a agrupar en classes els que en volen i els que no en volen en unes altres. Hi ha vaillets, doncs, que s'adonen, o saben, que tot allò que els ensenyaran no els servirà res, ja sigui perquè a casa seva tenen una botiga, són pagesos o, senzillament, no volen aprendre. I com que els obliguen a anar a l'escola...!

Ja veus com, també, la meua solució comença a trontollar. Aquesta societat occidental, americanitzada, amb el culte a la droga, el rock dur, la violència, i els àpats de plàstic, comença a rebutjar l'ensenyament. No sé pas com ens en sortirem! Davant

de tot això apareixen dues actituds, a casa nostra. L'una, la de la Conselleria de Cultura de la Generalitat, que ^{pretén} ~~hauria~~ -tot intentant lligar amb la línia tradicional- convertir el país en allò que hauria pogut ser si no hi hagués hagut la guerra civil, amb una actitud clarament noucentista passada pel sedàs de l'església. Només cal veure quants ex-capellans hi ha distribuïts per les conselleries! Aquesta actitud, que respon a la idea de la Catalunya somiada, és ben difícil que resulti, sobretot amb la precarietat de mitjans que s'hi pot emprar: recuperació del Liceu, del teatre de qualité, de la lletra impresa de prestigi -alts poetes, textos sublims, centenaris de Goethe...-, d'algunes tradicions més afiat conservadores, etc. L'altra actitud, que és la que intenta desenvolupar l'Ajuntament, en mans dels socialistes, és la de catalanitzar allò que tenim entre mans: ~~actiu~~ d'aquí l'organització de festivals de rock, la roda d'espectacles als barris, la recuperació per al teatre de locals grans i estripats, aptes per a festivals multitudinaris -El Born, els tinglados del port, el Mercat de les Flors...-, recuperació de la gresca al carrer: Carnestoltes, balls a la Plaça de Catalunya, festivals de l'estiu a l'aire lliure, etc., que arribin al màxim de gent possible. En aquest cas, normalment, la quantitat supera la qualitat, i si bé els programes, cartells, i la ideologia que hi ha al darrera és catalana, les actuacions no sempre ho són, ja que ni els punkis, ni els rockers acostumen a expressar-se en català.

Són dues actituds, erudita i xarona, que s'haurien de complementar i que es presenten en lluita oberta, de descrèdit l'una envers l'altra. A mi el cor se m'en va cap al carrer, però participo del fet teatral culte i, sobretot, de la línia de Cavali Fort, força blasmat per noucentista, però que ara intentem renovar i portar cap a una línia més popular. Ja te'n parlaré en una altra carta, així com de les darreres coses que he vist, perquè fer-ho ara seria abusar de la teva paciència.

Adéu, noi!

Guin